עין משפט נר מצוה

צב א מיי׳ פ״א מהל׳ טומאת מת ומושב הלכה ח:

צג ב מיי׳ פ״ט מהל׳ איסורי ביאה הל׳ כג. סמג לאוין קיא טוש״ע י״ד סי׳ קל סעיף ז וסעיף כו:

צד ג מיי׳ שם הל׳ כד טוש״ע שם סעי׳ יט:

צה ד מיי׳ שם פ״ה הלכה ח:

תוס׳ הרא״ש

הירוק עקביא בן מהללאל מטמא. מכאן משמע דסתם ירוק הוא צבע הדומה לחלמון של ביצה או לזהב שנושה למראה אדמומית. וכן משמע באלו טרפות גבי מראות הריאה דקאמר ככשותא וכמוריקה וכביצה טריפה אלא ירוקה דשה כיכי דמי ככרתי וכב׳ לולב נמי אמרינן ירוק ככרתי מכלל דסתם ירוק לא הוי ככרתי ואמרי׳ בב״ר גבי וירק את מזניכיו שהוריקן בזהב. וכה״א ואברותיה בירקרק חרוץ אלמא סתם ירוק הוא צבע הנוטה לאדמימות כזהב: **ירד** ר״מ לשיטתו של עקביא בן מהללאל וטימא. ותימה והא אמרינן לקמן בפ׳ בנות כותים גבי כותים מטמאין משכב תחתון כעליון ומפ׳ ר׳ מאיר טעמא משום שרואות דם אדום ומשלימות לדם ירוק אלמא קסבר דדם ירוק טהור הוא. וי״ל דמדרבנן איירי הכא: **כתיב** הכא שלחיך פרדס רמונים. פרש״י שלחיך דם נדות שהאשה שולחת מגופה פרדס רמונים כפרדס הזה שהוא נעול מליכנס בו כך הן נועלות פתחיהן בימי נדותן מליזקק לבעליהן וקשה דא״כ היכי יליף מהכא דם ירוק שהוא מכשיר כיון דקראי איירי בדם נדות שהאשה טמאה בו. וע״ק דמשמע דלא פליגי אלא בדם ירוק אבל דם נדה מודו כ״ע דמכשר וכיון דרבנן לית להו ג״ש דם נדה מנא להו. וי״ל דדם נדות מקרא אחרינא נפקא בתוספתא דשבת מג״ש דמקור מקור דתניא התם בפ׳ הבונה מנין לדם נדה שהוא משקה שנאמר וטהרה ממקור דמיה ואומר ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה וסבירא ליה לר׳ מאיר דהאי שלחיך אם אינו ענין לדם נדות דנפקא ממקור מקור תנהו ענין לדם ירוק: **מאי** לאו דכולי גופא. יש שרוצין לדקדק דבזמן הזה דאין אנו בקיאין במראה דמים אין לנו לתלות אפי׳ עברה בשוק של טבחים ולא בשום דבר שיכולה לתלות בו כיון דאם היינו בקיאין הוו מכירין שאינו דומה לו כדמשמע הכא שאינה תולה בדם מאכולת דכולי גופא משום דלא דמי. וליתא דהא אמרינן לקמן עברה בשוק של טבחים הרי זו תולה ולא קאמר תראה לחכם אלא היא עצמה תולה וסתם אשה אינה בקיאה בדמים והכא מיירי בחכם הבקי במראה דמים אבל בזמן הזה שאין אנו בקיאין תולה בכל מה שיכולה לתלות וכן עמא דבר:

מסורת הש״ס

א) [לקמן נו.], **ב)** ע״ר רשב״ם ור״ן, **ג)** [פסחים סו.], **ד)** [מולין קד: ע״ש פירש״י והוגמתו בשבת קנ. מולה ר׳ יוסי ובמולין לד. ע״ש פירש״י כב. ע״ש], **ה)** [מולין קד: מגילה טו. אבות פ״ו מ״ז], **ו)** [לקמן נח:], **ז)** [שם:], **ח)** [שם:], **ט)** י״ג: כלומר לו כל משקה, **י)** [בדף יד:], **כ)** [שיך למשנה דלעיל], **ל)** [נ״ל הגוזן פ״ט הי״ד], **מ)** [נ״ל לדם נדה],

תורה אור השלם

1. חֵן עָם כֹּלְבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדֶם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: במדבר כג כד
2. שֻׁלְחָיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם נְרָדִים: שיר השירים ד יג
3. הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת: איוב ה י

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה כתיב וכו׳ דלא סבר לה כר״מ. כ״כ לעיל דף ט ע״א:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה לית ליה. נ״כ עי׳ רש״ל: **ב)** ד״ה כתיב הכא וכו׳ אבל דם ירוק שהוא טהור. נ״כ עי׳ מיהושי רמב״ן ורשב״ם ור״ן מהר: **ג)** בא״ד אבל בדם נדה מודו. נ״כ עי׳ מכשירין פ״ו משנה ו׳ ופי׳ הרמב״ם שם ודו״ק: **ד)** בא״ד דאיכא קרא לקמן בתלב מכשיר. נ״כ עיין פי׳ הר״ר במכשירין פ״ו משנה מ:

מוסף רש״י

אף כל שמתעגל ויוצא. מתאסף הרבה כאחד ואח״כ יולא, כגון רוק ומי רגלים ושכבת זרע (לקמן נו.). **וכל האומר דבר בשם אומרו כו׳.** והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתמילה וחזר והזכיר שמו (חולין קד:).

יט) **הירוק עקביא בן מהללאל מטמא.** הא׳ ירוק היינו כאתרוג ולא ירוק כבכרתי דאין זה נוטה לאדמומית וסתם ירוק כן הוא כדאמר בגולב הגזול (סוכה דף לד: וש״ס) ירוק כבכרתי מכלל דסתם ירוק לאו הכי הוא: א)**לית** ליה. פירוש לית ליה ד׳ דווקא אלא נפקא ליה החמישי מקרא אחרינא: **ירד רבי מאיר לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא.** תימה והא לקמן בפ׳ בנות כותים (נג.) גבי כותי מטמא משכב התחתון כעליון מפרש ר׳ מאיר לפי שמשלימות דם אדום לדם ירוק אלמא אית ליה דטהור ונראה דהכא מיירי מדרבנן וכן מוכח מדקאמר נהי דכי משכחת כתם אמנא לא מטמא היכי דחזיא ירוק מגופה תטמא ויש לדחות דלעולם כי חזיא מגופה מטמא מדאורייתא ומ״מ כי משכחת אמנא לא מטמא דאין רגילות לאתא דם ירוק מגופה ויש לתלות דמעלמא אתא או שמא דם ירוק לאו דווקא נקט אלא כלומר דם שהוא טהור לכ״ע משלימות לדם אדום אי נמי עיקר טעמא דר״מ כטעמא אחרינא דקאמר יום שפוסקת בו סופרת למנין שבעה וטעמא קמא נקט לרבנן:

כתיב הכא שלחיך פרדס. וא״ת ה״מ דם שהאשה טמאה בו כדמשמע קרא כפרדס שהוא נעול כך בנות ישראל נועלות פתחיהן מליזקק לבעליהן בימי נדותן ב)אבל דם ירוק שהוא טהור לא ותו דמשמע דלא פליגי אלא בדם ירוק ג)אבל בדם נדה מודו כ״ע דמכשיר וכיון דרבנן לית להו ג״ש דם נדה מנא להו וי״ל דדם נדה נפקא להו בתוספתא דשבת פ׳ ו (הזורק) דקתני מנין מ) לדם שהוא משקה נאמר כאן וטהרה ממקור דמיה ונאמר להלן ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה ויש לתמוה דהכא משמע דלכ״ע דם הנדה לא הוה בכלל דם חללים ובשבת פרק חבית (דף קמג:) משמע דחלב האשה טמא משום דם מגפתה דקתני לא אם אמרת בחלב האשה שמכשיר אלא לרצון אבן דם מגפתה מכשיר ומפרש רש״י דחלב היה דם תחלה כדאמרינן (לעיל דף ט.) דם נעכר ונעשה חלב והכא אמרינן דאפי׳ דם נדה לא הוי בכלל דם חללים כ״ש חלב ודוחק לומר דחלב בא מעיקר דם שבגוף כמו דם מגפתה אבל דם נדה לא ומיהו בלאו הכי קשה התם דמאי קמהדר להו רבי עקיבא לרבנן מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא ומקיז לרפואה טהור ועוד למה לי קרא בפ׳ דם הנדה (לקמן נה:) דחלב האשה חשיב משקה מדכתיב ותפתח את נאד החלב ותשקהו תיפוק ליה מטעמא דדם נעכר ונעשה חלב ומיהו סוגיא דלקמן איכא למימר דלא סבר לה (ז) כרבי מאיר דדם נעכר כו׳ לכך נראה דה״פ התם לא אם אמרת בחלב האשה שמכשיר כו׳ כלומר כיון ד)דאיכא קרא לקמן בחלב שמכשיר לכל הפחות לרצון דין הוא שיכשיר גם שלא לרצון כיון דחזינן גבי אשה בשום מקום דמכשיר שלא לרצון כמו דם מגפתה אבל בהמה אע״ג דחלבה מכשיר לרצון מותפתח את נאד החלב בשביל כך לא תכשיר שלא לרצון כיון דלא אשכחן בבהמה מידי דמכשיר שלא לרצון שדם מגפתה טהור אמר להם מחמיר אני בחלב יותר מבדם שהחולב לרפואה כו׳ כלומר חלב דמכשיר לאו בחומרא דדם מגפתה תליא מילתא שהרי מקיז לרפואה טהור דהיינו לרצון ולא אמרינן כשם שחלבה לרצון טמא כך דמה לרפואה טמא אלא ודאי חלב האשה דמטמא משום דמשקה גמור הוא וכ״ש חלב בהמה דליהוי טפי משקה דמיוחד לקטנים ולגדולים אמרו לו אלי זיתים וענבים יוכיחו דמיוחדים לקטנים ולגדולים ושלא לרצון טהור והשתא לא קשה מדם הנדה דפשיטא דלא הוי בכלל דם חללים ולקמן בעז״ה נפרש דקראי דפרק דם הנדה אסמכתא בעלמא נינהו:

לתלות: הירוק עקביא בן מהללאל מטמא. ולית ליה לעקביא דמיה דמיה הרי כאן ארבעה אב״א לית ליה ואב״א אית ליה מי לא א״ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה הכא נמי מלקא הוא דלקי: וחכמים מטהרין: היינו ת״ק איכא בינייהו לתלות: א״ר מאיר אם אינו מטמא משום כתם כו׳: א״ר יוחנן ירד ר״מ לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא וה״ק להו לרבנן נהי דהיכא דקא משכחת כתם ירוק אמנא לא מטמאיתו היכא דקחזיא דם ירוק מגופה תטמא אי הכי אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה משום רואה מבעיא ליה אלא ה״ק להו נהי דהיכא דקא חזיא דם ירוק מעיקרא לא מטמאיתו היכא דחזיא דם אדום והדר חזיא דם ירוק תטמא מידי דהוה אמשקה זב וזבה ורבנן ו)אדומיא דרוק מה רוק שמתעגל ויוצא אף כל שמתעגל ויוצא לאפוקי האי דאין מתעגל ויוצא אי הכי שפיר קאמרי ליה רבנן לר׳ מאיר אלא ה״ק להו להוי כמשקה להכשיר את הזרעים ורבנן בעי [1]דם חללים וליכא אי הכי שפיר קאמרי ליה רבנן לר׳ מאיר אלא הכי קאמר להו ז)אלפוה בג״ש כתיב הכא [2]שלחיך פרדס רמונים וכתיב התם [3]ושולח מים על פני חוצות ורבנן אדם דן ק״ו מעצמו ח)ואין אדם דן ג״ש מעצמו: רבי יוסי אומר לא כך וכו׳: היינו ת״ק ט)הא קמ״ל מאן ת״ק רבי יוסי וכל האומר דבר בשם אומרו י)מביא גאולה לעולם: איזהו אדום כדם המכה: מאי כדם המכה אמר רב יהודה אמר שמואל כדם שור שחוט ולימא כדם שחיטה אי אמר כדם שחיטה הוה אמינא ככולה שחיטה קמ״ל כדם המכה כתחילת הכאה של סכין עולא אמר כדם צפור חיה איבעיא להו חיה לאפוקי שחוט או דלמא לאפוקי כחוש תיקו זעירי אמר רבי חנינא כדם מאכולת של ראש מיתיבי י)כ״הרגה מאכולת הרי זה תולה בה מאי לאו דכוליה גופה לא דראשה אמי ורדינאה א״ר אבהו כדם אצבע קטנה של יד שנגפה וחייתה וחזרה ונגפה ולא של כל אדם אלא של בחור שלא נשא אשה ועד כמה עד בן עשרים מיתיבי י)ג״תולה בבנה ובבעלה בשלמא בבנה משכחת לה אלא בעלה היכי משכחת לה אמר ר״נ בר יצחק כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה ר״נ אמר ד״כדם הקזה מיתיבי כ)מעשה ותלה ר״מ

בקילור

לתלות. מ״ק סבר ה׳ דמיס טמאין ולאי ולידך ספיקא ולב״ה טהורין ממש: **היינו ת״ק.** לאמר ה׳ דמיס ותו לא: **ירד ר׳ מאיר כו׳.** ומטמא דס ירוק משוס נדה: **אמנא.** על בגדה: **לא מטמאיתו.** דכיון דירוק הוא מסתמא לאו מגופה אתא דלא שכיח ולא תלינן בה אלא היכא דחזיא מגופה דס הוא: **נהי דהיכא דחזיא דס ירוק מעיקרא לא מטמאיתו.** משוס רואה דלאו דס הוא והיינו משוס כתם כלומר כשאר דס שכתמו טמא: **תטמא משוס משקה.** כרוקה וכמי רגליה אם נוגעין בו אדם וכלים וטהרות באותו דס ירוק שראתה בימי נדותה שהיתה נדה מדם אדום ואמאי מטהריתו לגמרי: **שמתעגל ויוצא.** שמתאסף תחלה ואח״כ יולא לאפוקי דס בין טמא בין טהור כשהוא בא נוטף ויולא ראשון ראשון: **לזוי כמשקה להכשיר זרעים.** שאם יגע שרץ בהן יטמא ואמאי מטהריתו לגמרי: **דם חללים ישאה.** דס שהנפש יולאה בו קרוי משקה ולענין הכשר בזעינן משקה כדכתיב (ויקרא יא) ואשר יצא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה כלומר אוכל ומשקה) אשר ישתה יצא על האוכל והכי מוקמינן לה בפסחים (דף מח.): **אלפוה בג״ש.** להכשיר את הזרעים: **שלחיך.** דם נדות השלוח מן האשה: **פרדס רמונים.** כפרדס זה שהוא נעול להשתמר כך בנות ישראל נועלות פתחיהן בימי נדותן מהיזקק לבעליהן עם פרי מגדים היינו בניס. וכתיב שילוח במים מה מים מכשירין אף דם נדות מכשיר: **אין אדם דן ג״ש מעצמו.** אא״כ קבלה מרבו הל״מ דדלמא קרא למילתא אחריתי אילטריך: **שור.** דמו אדום כדאמר בסדר יומא (דף נו:) האי חיור והאי סומק: דם שחיטה משתנה והולך: **לפור חיה.** דם היולא מלפור חי ע״י מכה: **או דלמא לאפוקי כחוש.** והאי חיה לשון בריאה הוא: **הרגה מאכולת.** אשה הרואה כתם בבגדה אם הרגה מאכולת תולה בה. ואי קשיא הא שיעור כתם כגרים ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפירקין) בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם מאכולת לא קשיא ההיא לר׳ חנינא בן אנטיגנוס הא לרבנן בפרק הרואה כתם (לקמן דף נח:) דלא בעי האי שיעור: **מאי לאו מאכולת דכולה גופה.** אלמא כל מאכולת דומה לדם נדות ואת אמרת דם מאכולת של ראש הוא דדמי לדם נדות אבל דשאר הגוף לא: **אמי ורדינאה.** נאה כולך ובגיטין (דף מא.) קרי ליה אמי שפיר נאה. ל״א ורדינאה מקום הוא ששמו ורדינא בעירובין (דף מט.): **תולה.** כתמה: **בבנה ובבעלה.** אם יש בהן מכה שמא נטף עליה כשאוכלין יחד. אלמא דם בנה ובעלה דומה לדם נדות: **בשלמא בנה משכחת לה.** שלא נשא: **אלא בעלה.** הא נשוי הוא: **רב נחמן.** אמתני׳ קאי: **ואלא רבי מאיר.** כתם:

בקילור

בקילור. אנפלשט"ר ואדום הוא ונתעסקה בו. אלמא קילור דומה לדם נדות ואע"ג דלא הוי סומק כולי האי וקשיא לכולהו דדייקי בין דם בחור לדם נשוי משום דסומק טפי ובין דם מאכולת של ראש לשאר דם מאכולת: **אומנא.** מקיז דם בקרן: **בין האי להאי.** בין קמא לבתרא: **חדא שאמרו דיו.** כלומר לא כשחרורית חדא הייתך במיס אלא שחרורית חדא הייתך בדיו: **כי פכחותא דדיותא.** קליפות הדיו כשהכלי מלא יורד שחרורית החדא למטה ומלמעלה הוא צרור ואינו שחור כל כך: **גלחה.** בדיו לחה כדמפרש: **או ביבשתא.** שכן דרך שנותנין חדא בדיו כששולקים קליפות הקולריס[ט] והוא מתייבש: **פלי קורטא דדיותא.** מבקע מתיכות דיו יבש: **וכודק בו.** מלאית דם שחור: **קיר.** שעוה שחורה: **לענגה.** ענבים שחורים. ל"א קיר שם עשב שחור: עולא אשחור דמתניתין קאי דקתני טמא: **סיואה.** שם מקום ועושין שם מלבושים שחורים: **אוליירין.** בגדים מחממי מרחצאות. לשון אחר שם מקום: **שמא אוכה.** לגן עדן והצדיקים מלובשים לבנים: גלימי אוליירין הוו סומקי אבל פתורי כגון מפה וסדין אוליירין הוו שחורין: **וכולן.** חמשה דמיס: **מטלים לבנה.** מראות הדמיס ניכרים בה: **ושחור.** דם שחור נבדקה מראיתו אם שחור היא כחרת או דיהה מכן על גבי בגד אדום: **כולם.** הדמיס: **עמוק מכן.** מאותו שיעור השנוי במתניתין לכל אחד אי הוה סומק טפי טמא: **דיהה מכן טהור כשחור.** ואע"פ דלא תנן במתניתין דיהה מכן טהור אלא גבי שחור הוא הדין לכולהו: **אפי' דיהה מכן ליטמא.** דהאי אדום הוה וע"י לקותא הושחר: **קא משמע לן.** דאין דרך דם אדום המשחיר על ידי לקותא להיות דיהה: **דיהה דדיהה.** שנדחה ממראיתו יותר מדאי: **עמוק מכן טהור.** אם מאותו מראה הוא אבל אם האדים הרבה עד שבא לכלל אחד משאר המראות של מעלה הימנו הרי בא לחדא מהנך דמתני': **אדיהו ליה.** דם הדומה למזגא: **לפחתון.** עלה תחתון: **סלפא דרי.** דעלין הוו זו למעלה מזו: **נקוט דרא מציעא.** לבדוק בה את הדם: **וטרפא מציעא.** דהוא משובח לבדוק מכולן ומיהו כוליה דרא כשרה לבדוק. והא דקתני כתחתון ולא כעליון הכי קאמר כשורה אמצעית ולא כעליונה הימנה והא דקתני כעליון ולא כתחתון כשורה אמצעית ולא כתחתונה הימנה דאין כשר לבדוק אלא בדרא אמצעית והא דתניא כתחתון וכ"ש כעליון דמשמע דתרוייהו כשרין לבדוק אלא שהעליון משובח לאו אדרי קאי אלא אעלין דדרא מציעא וה"ק בעלה תחתון שהוא צרור וכ"ש בעליון הימנה דהיינו אמצעי שהוא צרור מאד והא דתניא כעליון וכ"ש כתחתון הכי קאמר כעליון כעלה העליון וכ"ש כתחתון כעלה האמצעי: **בגושייהו שנינו.** לבדוק בהן ולא לאחר תליסתן: **ואין שיעור למיס משום דאין שיעור לעפר.** אלא יביא עפר כמו שירלה אם רב אם מעט ויליף על[ט] מיס כעובי קליפת השום למעלה מן העפר: **אלא עכורין.** שתהא מראית אדמה נכנסת במיס: **וכשהוא עוכרן.** המיס בעפר: **לא לרמיה בידיה.** לא יתן העפר אל תוך ידו ויעכור המיס בעפר שבידו אע"פ שחוזר ונותנו בכלי לאחר עכירה: **אבל.** אם העפר בכלי כי עכר להו בידיה באצבע שפיר דמי: **או דלמא לא לעברינהו בידיה.** כשהמיס בספל לא יעכרם באצבעו אלא בצד או בכלי אחר: **אלא בכוס.** של זכוכית. אלמא לא לירמי עפר במיס בכפו ויבדוק: **אמר להו במקומה שנינו.** שאין האדמה דומה לדם אלא במקומה אבל הביאה במקום אחר נשתנה מראיתה: **פלי.** מבקע: **ובדיק לה.** בלא מיס: **לייט עליה ר' ישמעאל.** אאחר שיעשה כן באסכרה:

בקילור ורבי תלה בשרף שקמה מאי לאו אאדום לא אשאר דמים אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי קמיה אומנא [א]שקלי ליה קרנא קמייתא לאמימר חזייה אמר להו אדום דתנן כי האי שקלי ליה אחריתי אמר להו אשתני אמר רב אשי כגון אנא דלא ידענא בין האי להאי לא מבעי לי למחזי דמא: שחור כחרת: אמר רבה בר רב הונא [ב]חרת שאמרו דיו תניא נמי הכי שחור כחרת ושחור שאמרו דיו ולימא דיו אי אמר דיו הוה אמינא כי פכחותא דדיותא קמ"ל כי חרותא דדיותא איבעיא להו בלחה או ביבשתא [ג]תא שמע דרבי אמי פלי קורטא דדיותא ובדיק בה אמר רב יהודה אמר שמואל [ד]כקיר כדיו וכענב טמאה וזוהי ששנינו עמוק מכן טמאה אמר רבי אלעזר [ה]כזית כזפת וכעורב טהור וזוהי ששנינו דיהה מכן טהור עולא אמר כלבושא סיואה עולא אקלע לפומבדיתא חזייה לההוא טייעא דלבוש לבושא אוכמא אמר להו שחור דתנן כי האי מרטו מיניה פורתא פורתא יהבו ביה ארבע מאה זוזי רבי יוחנן אמר [ו]אלו כלים האוליירין הבאים ממדינת הים למימרא דאוכמי נינהו [ז]והאמר להו רבי ינאי לבניו בני אל תקברוני לא בכלים שחורים ולא בכלים לבנים שחורים שמא אזכה ואהיה כאבל בין החתנים לבנים שמא לא אזכה ואהיה כחתן בין האבלים אלא בכלים האוליירין הבאים ממדינת הים אלמא לאו אוכמי נינהו לא קשיא הא בגלימא הא בפתורא אמר רב יהודה אמר שמואל [ח]וכולם אין בודקין אלא על גבי מטלית לבנה אמר רב יצחק בר אבודימי ושחור על גבי אדום אמר רב ירמיה מדפתי ולא פליגי הא בשחור הא בשאר דמים מתקיף לה רב אשי אי הכי לימא שמואל חוץ משחור אלא אמר רב אשי בשחור גופיה קמיפלגי אמר עולא כולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור כשחור ואלא מאי שנא שחור דנקט סד"א הואיל [ט]ואמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה הילכך אפילו דיהה מכן נמי ליטמא קמשמע לן רבי אמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן נמי טמא חוץ משחור אלא מאי אהני שיעוריה דרבנן לאפוקי דיהה דדיהה ואיכא דאמרי רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טהור דיהה מכן טהור חוץ משחור ולהכי מהני שיעוריה דרבנן בר קפרא אמר [י]וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור [יא]חוץ ממזג שעמוק מכן טהור דיהה מכן טהור בר קפרא אדיהו ליה ודכי אעמיקו ליה ודכי אמר רבי חנינא כמה נפיש גברא [יב]דלביה כמשמעתיה: וכקרן כרכום: תנא [יג]לח ולא יבש תני חדא כתחתון ולא כעליון ותניא אידך [יד]כעליון ולא כתחתון ותניא אידך כעליון וכל שכן כתחתון ותניא אידך כתחתון וכל שכן כעליון אמר אביי [טו]תלתא דרי ותלתא טרפן הויין [טז]נקוט דרא מציעאה וטרפא מציעתא בידך כי אתו לקמיה דרבי אבהו אמר להו [יז]בגושייהו שנינו: וכמימי אדמה: תנו רבנן [יח]כמימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם ומציף עליה מים דברי רבי מאיר [א] רבי עקיבא אומר מבקעת יודפת רבי יוסי אומר [יט]מבקעת סכני רבי שמעון אומר אף מבקעת גנוסר וכיוצא בהן תניא אידך וכמימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם [כ]ומציף עליה מים כקליפת השום ואין שיעור למים משום דאין שיעור לעפר ואין בודקין אותן צלולין אלא עכורין צללו חוזר ועוכרן וכשהוא עוכרן אין עוכרן ביד [כא]אלא בכלי איבעיא להו אין עוכרין אותן ביד אלא בכלי דלא לרמיה בידיה ולעכרינהו אבל במנא כי עכר ליה בידיה שפיר דמי או דלמא דלא לעכרינהו בידיה אלא במנא ת"ש כשהוא בודקן אין בודקן אלא בכוס ועדיין תבעי לך בדיקה בכוס עכירה במאי תיקו כי אתו לקמיה דרבה בר אבוה אמר להו [כב]במקומה שנינו רבי חנינא פלי קורטא דגרגשתא ובדיק ביה [כג]לייט עליה רבי ישמעאל ברבי יוסי באסכרה

פלי קורטא דדיותא. מכאן משמע שדיו שלנו הוא קרוי דיו מדקאמר קורטא דדיותא משמע שהוא יבש ואוסר ר"ת לכתוב ס"ת בדיו של עפצים לפי שהוא לעולם לח וכפ' [שני] דגיטין (דף יט.) מפורש: והא

רבי

מסורת הש"ס

ח) שבת קיד., ט) שם, ג) לעיל יט. סוכה לג: חולין מז:, ד) ס"א דעביד כמעמיה. רש"ל, ה) [תוס' פ"ג ה"כ], ו) [תוספתא שם], ז) [תוספתא שם ע"ש], ח) [לעיל יד. וש"נ], ט) בס"ה: הקוליס, י) [עיין רש"ש],

גליון הש"ם

גמ' נקוט דרא מציעאה. כעין זה תענית יד ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר"ע אומר נמתק וכ"כ רבי יהודה אומר:

לעזי רש"י

אנפלשט"ר [אינפלשטר"א]. תחבושת.

מוסף רש"י

כלים האוליירין. כלים של אוליירין, בגלים שים להם אלוניטיקאות חשובות להתעטף בהם בני אדם חשובים בגאתם מן המלכות (שבת קיד. עי"ש). שמא לא אזכה. ואשב בין אותן שנדונין בגיהנם שדומין לשולי קדירה (שם, עי"ש). שחור אדום הוא. דם שחור בגאה אדום הוא, אלא שלקה. לפיכך טמאוהו, כדתנן המשה דמים טמאין בגאה האדום והשחור כו' (סוכה לג: וכעי"ז שבת קח.).

עין משפט נר מצוה

צו א ב ג מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הלכה ח:
צז ד ה מיי' שם הל' ט:
צח ו מיי' שם הל' יב:
צט ז מיי' שם הל' ט:
ק ח מיי' שם הלכה י:
קא ט י כ ל מ נ מיי' שם הלכה ח:

תוס' הרא"ש

שחור כחרת עמוק מכן טמא. פרש"י ז"ל שחור מיכן אע"ג דגבי נגע אמרינן דעמוק היינו לבן כמראה חמה שעמוקה מן הצל יש לחלק דגבי נגע שהוא לבן קרי לנגע שהוא לבן יותר עמוק וגבי דם שחור קרי למה שהוא שחור יותר. ור"ח פי' עמוק מיכן לבן ממנו מעט ודיהה מיכן מה שהוא לבן יותר: בקיר כדיו כענבא טמא. הזו היא ששנינו עמוק מכאן טמא. וא"ת מה שייך לומר גבי דיו עמוק מכאן [הא] אמרינן שחור כחרת היינו דיו. וי"ל דמיירי הכא בדיו שאין בו חרת כפר"ח דעמוק מכן הוא לבן יותר. ולפירש"י צ"ל דעמוק מכן לא קאי אדיו: וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור כשחור. תימה דדיהה מאדום עדיין הוא אדום יותר מקרן כרכום וכן דיהה מקרן כרכום אדום ממימי אדמה וכן למ"ד עמוק מכן טהור לפרש"י עמוק ממזג הוא כמימי אדמה וצ"ל דאלו ד' מראות טמאים אבל שאר מראות שביניהן טהורין אע"פ שיש מראה שהוא דיהה מהן והוא טמא והיינו טעמא דמדמיה דמיה נפקא לן ד' מראות דמים וקים להו לרבנן דהני ד' מראות דמים שכיחי בנשים וכל שאינו דומה לאלו המראות טהור אע"פ שיש מראה למטה ממנו שהוא דיהה יותר וטמא: לאפוקי דיהה דדיהה. לפרש"י נמי הוה מצי למימר לאפוקי עמוק דעמוק:

והא רבא דידע. רבה גרס דרבא היה בקי כדמוכח בסמוך גבי דאפרא הורמיז ורש"י פירש בסמוך דאתרחיש ליה ניסא ואין נראה דדוקא בסוף הוא דאתרחיש ליה ניסא כדמוכח בסמוך: **טיפתא** קמייתא. ומאי מכמיס שהיו רואין לא היו מחמירין כ"כ

כל יומא הוה מטהר לי בה"ג. משמע שלא היתה רגילה להראות לרב נחמן בעלה ושמא לא היה בקי והא דאמר ר"נ לעיל (דף יט:) בדם הקזה קבלה היתה בידו אי נמי היתה חוששת שמא היה מחמיר על עצמו להיות נזר נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו אי נמי שלא תתגנה בפניו אבל אין לומר דאסור לראות דמי אשתו דהא במס' נגעים (פ"ב מ"ה) תנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהושע אומר אף לא נדרי אשתו ואילו כל הדמים אדם רואה חוץ מדמי אשתו ואילו לא קתני:

אגמריה סמך. לפי הפשט משמע דלכך האמין לדבריה אבל בענין אחר [פירוש בלא דבריה] לא היה מתיר אע"ג דאגמריה סמך וקשה דבפ' אלו טרפות (חולין מט.) אמרו גבי הריא מחטא דאישתכח בסימפונא דכבדא הוא מר בריה דרב אידי טריף ורב אחא בר מניומי מכשיר לכך נראה לפרש דהשתא הדר ביה משינוייא קמא והיכא דאגמריה סמיך רשאי להתיר אע"ג דחכם כבר אסר ויש מקשה על ילתא היכי עבדה הכי הא אמרינן בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז.) הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וי"ל דקפידא לא הויא אשואל אלא אחכם אבל השואל כל מה שירצה דמתוך כך ידקדקו בדבר ופעמים שהראשון טועה ואלא הדבר נאורה: [ועי' תוס' ע"ז ז. ד"ה הנשאל ותוס' חולין מד: ד"ה היכי]:

הדרן עלך כל היד

והא רבא דידע. רבה גרס דרבא היה בקי כדמוכח בסמוך גבי דאפרא הורמיז ורש"י פירש בסמוך דאתרחיש ליה ניסא ואין נראה דדוקא בסוף הוא דאתרחיש ליה ניסא כדמוכח בסמוך: **טיפתא** קמייתא. ומאי מכמיס שהיו רואין לא היו מחמירין כ"כ

כל יומא הוה מטהר לי בה"ג. משמע שלא היתה רגילה להראות לרב נחמן בעלה ושמא לא היה בקי והא דאמר ר"נ לעיל (דף יט:) בדם הקזה קבלה היתה בידו אי נמי היתה חוששת שמא היה מחמיר על עצמו להיות נזר נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו אי נמי שלא תתגנה בפניו אבל אין לומר דאסור לראות דמי אשתו דהא במס' נגעים (פ"ב מ"ה) תנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו אף לא נגעי קרוביו. כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו ואילו כל הדמים אדם רואה חוץ מדמי אשתו לא קתני: **אגמריה** סמך. והשתא הדר ביה משינוייא קמא דמעיקרא טמוויי טמי לה דכיון דאגמריה סמיך מצי שפיר לטהר מה שאסר הראשון דהא דאמרי' אין חבירו רשאי לטהר היינו טעמא דוקא מסברא אבל אין לפרש דאגמריה סמיך ולפיכך האמין לדבריה ולעולם צריכין לשנוייא קמא דא"כ קשה מההיא דאמרינן פרק אלו טריפות ההיא מחטא דאישתכח בסימפונא רבא דכבדא מר הונא בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשיר ותימה ילתא היכי עבדה הכי והא אמרינן פ"ק דע"ז הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וי"ל דקפידא דהתם לאו אשואל קאי אלא אחכם. כלומר שלא יתיר חכם מה שאסר חבירו אבל השואל יכול לישאל מה שירצה ובלבד שיאמר פלוני טימא לי ואם יראה לשני שטעה הראשון ישא ויתן עמו עד שיחזירנו ובהכי ניחא נמי הא דפריך לעיל והיכי עבדי הכי והתניא חכם שטימא כו' ומאי קא פריך דלמא איהי לא קאמרה ליה שרבה בר בר חנה טימא לה אלא ודאי לא היתה שואלת לו אם לא שהיתה אומרת לו שכבר טימא לה רבה בר בר חנה:

סליק פרק כל היד

הדרן עלך כל היד

רבי חנינא הוא דחכים כולי עלמא לאו חכימי הכי אמר רבי יוחנן חכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא מטמינא מטהר מטהרנא מטמא אמר רבי אלעזר ענוותנותא דרבי חנינא גרמא לי דחזאי דמא ומה רבי חנינא דענותן הוא מחית נפשיה לספק וחזי אנא לא אחזי אמר רבי זירא טבעא דבבל גרמא לי דלא חזאי דמא דאמינא בטבעא לא ידענא בדמא ידענא למימרא דבטבעא תליא מלתא והא [6]רבה הוא דידע בטבעא ולא ידע בדמא כל שכן קאמר ומה רבה דידע בטבעא לא חזא דמא ואנא אחזי עולא אקלע לפומבדיתא אייתו לקמיה דמא ולא חזא אמר ומה [3]רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה כי מקלע לאתרא דר' [3]יהודה לא חזי דמא אנא אחזי ואמאי קרו ליה מרא דארעא דישראל דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר הוה יתיב רבי אמי קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא בתר דנפקה אטפל לה רבי אמי א"ל בעלי היה בדרך וחמדתיו קרי עליה [1]סוד ה' ליראיו [7]אפרא הורמיז אמיה דשבור מלכא שדרה דמא לקמיה דרבא הוה יתיב רב עובדיה קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא אמרה ליה [5]לבריה תא חזי כמה חכימי יהודאי א"ל [1]דלמא כסומא בארובה הדר שדרה ליה שתין מיני דמא וכולהו אמרינהו ההוא בתרא דם כנים הוה ולא ידע אסתייע מילתא ושדר לה סריקותא דמקטלא [7]כלמי אמרה יהודאי בתווני דלבא יתביתו אמר רב יהודה מרישא הוה חזינא דמא כיון דאמרה לי אמיה דיצחק ברי האי טיפתא קמייתא לא מייתינן לה קמייהו דרבנן משום דזהימא לא חזינא בין טמאה לטהורה ודאי חזינא ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה הדר אייתא לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי [8]והתניא [9]חכם שטימא אין חברו רשאי לטהר אסר אין חבירו רשאי להתיר מעיקרא טמויי הוה מטמי לה כיון דא"ל דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גונא והאידנא הוא דחש בעיניה דכי לה ומי מהימני אין והתניא [2]נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו [3]איבעיא להו כזה טיהר איש פלוני חכם מהו תא שמע נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו שאני התם דליתיה לקמה תא שמע דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה [4] לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי והתניא חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכו' ואמרינן טמויי הוה מטמי לה כיון דאמרה ליה דכל יומא מדכי לה כי האי גונא והאידנא הוא דחש בעיניה הדר דכי לה אלמא מהימנא לה רב יצחק בר יהודה אגמריה סמך רבי ראה דם בלילה וטימא ראה ביום וטיהר המתין שעה אחת חזר וטימא אמר אוי לי שמא טעיתי שמא טעיתי ודאי טעה דתניא לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא אלא אמר [5]אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות מעיקרא אחזקיה בטמא כיון דחזא לצפרא דאשתני אמר [6](ליה) ודאי טהור הוה ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר כיון דחזא דהדר אשתני אמר האי טמא הוא ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל רבי בדיק לאור הנר רבי ישמעאל ברבי [6]יוסף בדיק ביום המעונן ביני עמודי אמר רב אמי בר שמואל [7]וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל רב נחמן אמר רבה בר אבוה בחמה ובצל ידו: וכמזוג שני חלקים כו': תנא

דרבי חנינא הוא דחכים. ומלי בדיק כה"ג: **דמרא דארעא דישראל.** בקי במרלות דם מכל חכמי ארץ ישראל כדמפרש לקמן: פומבדיתא אתריה דרב יהודה בבילהי פ"ק דסנהדרין (דף יח:) סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא: **ולא חזא.** משום כבודו דרב יהודה: **ארחיה.** הריח בו: **חימוד.** שנתאות לבעלה ולאתה הדם מחמת תאוה: **איפלא הורמיז.** נכרית היתה וכן שמה ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף קרבנות היתה שולחת[a]. ולשון יוני איפלא אן כמו אפריון נמטייה לרבי שמעון (ב"מ דף קיט.): **הורמיז.** כמו (ב"ב דף עג.) הורמיז בר ליליתא כלומר יופי שדים היה לה: **ארחיה כו'.** ואע"ג דאמר לעיל רבא לא ידע בדמא ניסא אתרחיש ליה: **שלח לה.** משום דורון: **סריקותא.** מסרק נאה: **מקטלא כלמי.** שהורגין עליה כנים. וסברה ולאי הכין ומשום הכי שלח לי הא: **כלמי.** כנים כדמתרגמינן כנים[b] כלמתא: [c] **בתווני לבא.** בחדרי הלב אתם יושבים. מחדריס[d] מתרגמי' מתווניא. כלומר כל חכמה מצויה בכם: **לא חזינא.** דדילמא אשתני ואע"ג דמרלה דם טהור יש לה דלמא אי אייתא טיפתא קמייתא הוה מיחזי טמא: **בין טמאה לטהורה.** כשכלין ימי טוהר של זכר או של נקבה ולאתה ביום ארבעים ואחד או ביום שמונים ואחד: **חזינא.** לההוא דמא אי דם טמא מטמינא ואי לא אמר מחמשה דמים הוא מטהרינא דההוא ולאי טיפתא קמייתא מייתא דלא מזהמא דעד השתא חזאי ואתא דם טוהר שכל מ' לזכר ופ' לנקבה מעין פתוח ואפי' פסקה יום או יומים הואיל ומוחזקת היא בדמים לא זהמא ומייתא טיפתא קמייתא: **מעיקרא טמויי טמי לה.** רב יצחק משום כבודו דרבה בר בר חנה: **זה ראיתי.** מציאה דם אחר או שלה או של חברתה ואומרת זה ראיתי ואבדתיו אם דם זה טהור לא מספקינן ליה בטומאה משום דם האבוד דמהימנא למימר זה ראיתי: **זה טיהר לי פלוני כו' מהו.** שתמוך עליה חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדם זה שלך הראתי גם אני לפלוני חכם וטיהר: **נאמנת אשה כו'.** אלמא קים לה במראה דמים: **דליתיה קמן.** אבל הכא דאיתיה קמן ניחזי אנן: **אגמריה סמך.** דפשיטא ליה דטהור והאי דהוה מטמא מעיקרא משום כבודו דרבה בר בר חנה אבל אי הוה מספקא ליה לא הוה סמיך עלה: **ראה ביום.** לאותו דם עצמו: **חזר וטימא.** קס"ד דלא חזר וראהו אלא מאליו חזר בו וטימא דסבר שמא אמש טמא הוה ועכשיו שיבש נשתנה ממראיתו ממה שהיה לו אמש ואילו הוה לח כמתחלתו הוה נראה טמא לפיכך חזר בו ממה שטיהר: **שמא טעיתי.** במה שחזרתי וטימאתי הואיל ומראיהו עכשיו טהור: **מעיקרא אחזקיה בטומאה.** כלומר אמש לא מספק טימא אלא שפיר חזייה ואחזיק בטומאה דאמרי' לקמן רבי בדק לאור הנר: **דאישתני.** הלבין: **דהדר אישתני.** עוד יותר: **מפכח.** מראה אדמומיתו עוברת הילכך הדר למילתיה קמייתא וטימא. והא דאמרינן אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות היכא דלא

כ) [לפמ"ש רש"י ד"ה אחמיה וכו' מוכרא דגרסתו הוא רבא ועי' תוס' ד"ה והא רבא וכו'], ג) [יומא ט:; ניטין יט:], ד) [בס"ל: דרב יהודה], ה) [עי' תוס' ניטין יא. ד"ה הורמיז וכו' חולקים אפרש"י דבסמ"], ו) [ב"ב יב:], ז) [בעיבור ערך פרק ג' אותא קלמי ולא דבבל התרגומים שלפנינו תרגום כנים קלמתא וכ"כ הממתרגמן ודבכי רש"י ד"ה כלמי וכו' וכן רש"י ברכות נא: ד"ה ומסמרטוטי וכו' לע"ק], ח) חולין מד: ע"ז ז. ע"ב ברכות סג:, ט) [כנ' ל"ל יאמר], י) ב"ב קנא. סנהדרין ו:, כ) יבע"ן מ"ז, ל) [ל"ל יוסף], מ) [כדאיתא בזבחים קטז:], נ) [שמות מז], ס) דברים לב,

תורה אור השלם

1. סוד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: תהלים כה יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ש דילמא וכו' וטמי לה הדר אייתא לקמיה דר' יצחק: (ב) רש"י ד"ה בתווני. נ"ב עי' בע"ז דף כח ע"ב פי' מוספות בתוכיגתא בבי"ת ע"ש:

מוסף רש"י

דמרא דארעא דישראל הוה. בקי מכל חכיליו (גיטין יט:). **כסומא בארובה.** כסומא שמכוון לירד בארובה במקום בעלמא (ב"ב יב:). **אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות.** אין לו לדיין לירא ולטעות עצמו מן הדין אלא לפי מה שעיניו רואות לידון, ויתכוין לזהותו לצדקו ולאמיתו ושוב לא יענה (סנהדרין ו:) והוא הדין לדבר הנלוי בכבדא, אין לו אלא מה שלבו רואהו (רשב"ם ב"ב קלא.).

הדרן עלך כל היד

מסורת הש"ס

ה) [לפמ"ש רש"י ד"ה אחמיה וכו' מוכרא דגרסתו הוא רבא ועי' תוס' ד"ה והא רבא וכו'], ו) [יומא ט:; ניטין יט:], ז) [בס"ל: דרב יהודה], ח) [עי' תוס' ניטין יא. ד"ה הורמיז וכו' חולקים אפרש"י דבסמ"], ט) [ב"ב יב:], י) [בעיבור ערך פרק ג' אותא קלמי ולא דבבל התרגומים שלפנינו תרגום כנים קלמתא וכ"כ הממתרגמן ודבכי רש"י ד"ה כלמי וכו' וכן רש"י ברכות נא: ד"ה ומסמרטוטי וכו' לע"ק], יא) חולין מד: ע"ז ז. ע"ב ברכות סג:, יב) [כנ' ל"ל יאמר], יג) ב"ב קנא. סנהדרין ו:, יד) יבע"ן מ"ז, טו) [ל"ל יוסף], טז) [כדאיתא בזבחים קטז:], יז) [שמות מז], יח) דברים לב,

קב א טוס"ע י"ד סי' רמב סעיף ג: **קג ב** מיי' פ"ט מהל' מיאסורי ביאה הל' י סמג עשין קיא טוש"ע י"ד סימן קפח סעיף ב: **קד** ג טוש"ע שם ולא מיפשיטא ולמומרא: **קה** ד מיי' שם הל' יב:

תוס' הרא"ש

והא רבה דידע בטיבעא ולא ידע בדמא. רבה גרס אבל רבא היה בקי כדמוכח לקמן גבי היפרא אורמיז ולא כמו שפרש"י דאתרחיש ליה ניסא דלא משמע הכי דוקא בדם כנים הוא דאתרחיש ליה ניסא ועוד דרבא לא חזי דמא בשני דרבי זירא: **ארחיה** אמר האי דם חימוד הוא. פי' וטמא כדאמרינן תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים שמא מחמת חימוד ראתה דם ולהראות חכמתו הוא דאמר הכי: **טיפתא** קמייתא לא מייתי קמייהו דרבנן. שאר החכמים שהיו רואין לא היו מחמירין כל כך (כלומר) או שמא היו בקיאין יותר ורואין היו בזה שמביאין לפניהם אי זה מראות דם ראתה אף בטיפה קמייתא: **ילתא** אייתי דמא קמיה דרבה בר בר חנה. מה שלא הראתה לרב נחמן בעלה שמא לא היה בקי והא דאמר רב נחמן לעיל דדם הקזה קבלה היתה בידו. אי נמי היתה יראה שלא יחמיר על עצמו להיות לבו נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו. אי נמי שלא תתגנה בפניו [6] ואין לומר דלפי מעשה שלא היה רב נחמן בעיר דמדקאמרה כל יומא הוה מטהר לי כה"ג משמע שהיתה רגילה להראות לו. ואין לומר דאין אדם רואה דמי אשתו דהא תנן במס' נגעים כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי אשתו ר' מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו. כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו ואילו כל הדמים אדם רואה חוץ מדמי אשתו לא קתני: **אגמריה** סמך. והשתא הדר ביה משינוייא קמא דמעיקרא טמוויי טמי לה דכיון דאגמריה סמיך מצי שפיר לטהר מה שאסר הראשון דהא דאמרי' אין חבירו רשאי לטהר היינו טעמא דוקא מסברא אבל אין לפרש דאגמריה סמיך ולפיכך האמין לדבריה ולעולם צריכין לשנוייא קמא דא"כ קשה מההיא דאמרינן פרק אלו טריפות ההיא מחטא דאישתכח בסימפונא רבא דכבדא מר הונא בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשיר ותימה ילתא היכי עבדה הכי והא אמרינן פ"ק דע"ז הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וי"ל דקפידא דהתם לאו אשואל קאי אלא אחכם. כלומר שלא יתיר חכם מה שאסר חבירו אבל השואל יכול לישאל מה שירצה ובלבד שיאמר פלוני טימא לי ואם יראה לשני שטעה הראשון ישא ויתן עמו עד שיחזירנו ובהכי ניחא נמי הא דפריך לעיל והיכי עביד הכי והתניא חכם שטימא כו' ומאי קא פריך דלמא איהי לא קאמרה ליה שרבה בר בר חנה טימא לה אלא ודאי לא היתה שואלת לו אם לא שהיתה אומרת לו שכבר טימא לה רבה בר בר חנה:

סליק פרק כל היד

ו) נראה דל"ל ואין לומר דבאותו זמן שבאתה לשאול לרבה בר בר חנה לא היה רב נחמן בעיר.

השרוני. מזוג: **נידון כברמלי חי.** דהכי נמי בדקי בברמלי חי. ואית דגרסי כשרוני נידון הכרמלי: **בכוס טבריא של זכוכיף פשוט.** טנב"ש ואיידי דקלישׁ נראה בו אדמומית היין: **הדרן עלך כל היד**

המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה. טהורה. דלאו לידה היא דאי לידה הויא בלא דם נמי טמאה דכתיב (ויקרא יב) כימי נדת דותה תטמא: **ר' יהודה אומר כו'.** מפרש בגמרא: **כמין שערה.** שער: **יבחושין.** יתושין: **אם נימוחו טמאה.** משום נדה דדם הוא: **מין דגים.** נמי לאו ולד הוא וטעמא מפרש בגמרא [כב:] הלכך אי איכא דם טמאה נדה ואם לאו טהורה: **משב לזכר.** ימי טומאת שבעה וימי טהרה ל"ג וכל דמיס שתראה בהן טהורין: **לזכר ולנקבה.** לחומרא ימי טומאה דנקבה שבועים וימי טוהר כלים לסוף ארבעים יום לזכר ולא פ' כנקבה. ובגמרא [כג.] מפרש מאי שנא דלחיה ועוף קרי ולד יותר מדגים: **גמ' של ד' מיני דמיס.** דקסבר היא גופה דם הלכך טמאה נדה אבל ולד לא הוי: **ירוקה ולבנה.** לאו מארבע מיני דמיס הן אלא אדום וכמימי אדמה וכקרן כרכום וכמזוג. ושחור לא קא חשיב דהיינו אדום אלא שלקה: **לא אמרינן כו'.** דקסברי אין רוב חתיכות של ארבע מיני דמיס דלא אתחזק לן האי רובא: **למאן קאמי לה.** כלומר להודיע דבריו של מי בא: **אלא לר' יהודה.** להודיע דאירוקה ולבנה נמי פליג: **ותו לרבי יוחנן וכו'.** כלומר הך קושיא דירוקה ולבנה לא איבעי לן לפרושי דכי היכי דקשיא ליה לשמואל קשיא ליה לרבי יוחנן דהא רבי יוחנן נמי אמר על שאר מיינין לרבי יהודה טהורה והכא קתני ירוקה ולבנה ופליג רבי יהודה ותו קשיא אחריתי לר' יוחנן דאמרי' של ארבעת מיני דמיס דברי הכל כו': הכי גרסינן **וכי תימא כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה אלא אדומה ושחורה למאן קאמי לה כו' אלא לאו רבנן** ופליגי: **פתיחת הקבר.** הרחם: **בלא דם.** לידה הלכך לרבנן כי ליכא דם טהורה ואפילו החתיכה של ארבע מיני דמיס דחתיכה לאו דם הוא אלא בשר ולא אמר דם אחר איכא ואתן הוא דלא חזינן דקסברי רבנן אפשר לפתיחת הקבר בלא דם (ז) לר' יהודה אפילו ירוקה ולבנה טמאה דודאי דם אחר הוא ואתן הוא דלא חזינן דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: **קשפס שניס.** בתוך י"ל יום שבין נדה לנדה וראתה דם מחמת קושי: **ולשלישי הפילה.** ואינה יודעת אם ראתה דם באותה לידה אם לאו(כ): **ואינה יודעת.** אם נפל הוא ואם רוח בעלמא הוא:

הרי

ו) השרוני נידון כברמלי חי א"ולא מזוג חדש ולא ישן אמר רב יצחק בר אבודימי וכולן אין בודקין אותן אלא בכוס טבריא פשוט מאי טעמא אמר אביי של כל העולם כולו מחזיק לוג עושין אותו ממנה שני לוגין עושין אותו ממאתים כוס טבריא פשוט אפי' מחזיק שני לוגין עושין אותו ממנה ואיידי דקלישׁ ידיע ביה טפי:

הדרן עלך כל היד

ג) **המפלת** ב חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ר' יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ג) ג המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה ד המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה ה) המפלת מין בהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין ה אם זכר תשב לזכר ואם נקבה תשב לנקבה ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ו כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד:

גמ' ז) אמר רב יהודה אמר שמואל לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים אבל של שאר מיני דמים טהורה ור' יוחנן אמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל טמאה של שאר מיני דמים דברי הכל טהורה לא נחלקו אלא שהפילה ואינה יודעת מה הפילה ח) רבי יהודה סבר זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של (מיני) ארבעת מיני דמים הויין ורבנן סברי לא אמרינן רוב חתיכות של ארבעת מיני דמים איני והא כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה המפלת חתיכה ט אדומה שחורה ירוקה ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה קשיא לשמואל בחדא ולרבי יוחנן בתרתי לשמואל בחדא דאמר שמואל לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים והא קתני ירוקה ולבנה ופליג רבי יהודה וכי תימא כי פליג רבי יהודה אאדומה ושחורה ואירוקה ולבנה לא אלא ירוקה ולבנה למאן קתני לה אילימא רבנן השתא אדומה ושחורה מטהרי רבנן ירוקה ולבנה מיבעיא אלא לאו לרבי יהודה ופליג ותו לרבי יוחנן דאמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל טמאה הא קתני אדומה ושחורה ופליגי רבנן וכי תימא כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה אבל אאדומה ושחורה לא אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה אילימא רבי יהודה השתא ירוקה ולבנה טמאה אדומה ושחורה מיבעיא אלא לאו רבנן ופליגי אלא אמר רב נחמן בר יצחק י באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא י קשתה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי

אלא בחתיכה של ד' מיני דמים. דקסבר ר' יהודה דם נדות הוא ונקרש ונעשה חתיכה כדאמר לקמן גבי מפלת מין דגים ורבנן סברי מקור מגדל חתיכה ולא דם נדות הוא: **ורבנן** סברי **לא אמרינן** רוב חתיכות. תימה וימא דהוה פלגא ופלגא ויהא ודאי טמא ברה"י אע"ג דאיכא חזקת טהרה וי"ל דאמרי' לעיל (דף יח:) דאפילו לרבי יהודה לא הוי רוב גמור ואין שורפין עליו את התרומה ולרבנן אפילו פלגא לא הוי ואדרבה רוב החתיכות לאו של ד' מיני דמיס הם: **לרבי** יוחנן אדומה ושחורה למאן קתני לה אי לרבי יהודה. וה"פ המפלת אדומה ושחורה דינו כדמפרש ר' יהודה בסיפא דאתא ירוקה כו' ומתוך פי' ר"ח משמע דל"ג וכ"ת כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה וכן נראה דהא בהדיא קתני במילתייהו שחורה ואדומה ואין זו סוגיית הש"ס:

ח) **ואינו נאכל.** דאימא לא ראתה ולא ילדה וד' קרבנות אין צריכה להביא משום דאימא ראתה וילדה דא"כ קושי סמוך לילדה הוא וטהורה כיון דלא שפתה מעת לעת דיש קושי לנפלים וכן ג"ל לרבי יהושע דסבר יש קושי לנפלים דאי אין קושי היה לה להביא שני קרבנות של זיבה דהוי ודאי נאכל ושל לידה דהוי ספק אינו נאכל דלזיבה ולילדה לא סגי בקרבן חד מידי דהוי אחלב ודם כדאמרינן בפ"ב דכריתות (דף ט:) ולקמן בפ' יולא דופן (דף מ.): בגפסר

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בלא דם וכו' ולרבי יהודה אפילו: (ב) ד"ה ובגליסי וד"ה ואינה הד"א:

לעזי רש"י

טנב"ש [טינבי"ש]. דק.

מוסף רש"י

המפלת חתיכה. בלא צורה, אם יש עמה דם טמאה. האשה טמאה כשאר נדה ולא משום לידה, דלאו ולד הוא (לעיל יח:). כמין שערה. אדומה (לקמן נד:). המפלת מין בהמה חיה ועוף. קאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן יושבת עליהן ימי טומאתה וימי טהרה (חולין עא.). תשב לזכר. שבעת ימי טומאה וארבעים וארבעה ימי טוהר, שכל דמיס שהיא רואה בהן טהורין (שם). תשב לנקבה. שבועים ומאתים וס"ו טוהר (שם ובכורות מ.). ואם אין ידוע. אם זכר אם נקבה, הטל עליהם חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה. שבועים טומאת לידה נקבה, ואפילו אינה רואה בהן, שמא נקבה ילדה ובלא רמייה אינה שבועים טומאת לידה, וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחילת לידתן כדין זכר, שמא זכר הוא (חולין שם וכעי"ז בכורות שם).

של ארבעת מיני דמים. שהחתיכה מארבע מראות דם טמא המעוין במתני', ואע"ג דחמשה תנן, שחור אדום הוא אלא שלקה, דסיון דמראה דם טמא יש בה, אמרינן טוי דם הוא ומטמא נדה, ורבנן סברי אין זה דם אלא בשר, אבל **של שאר מיני דמים טהורה.** כגון ירוק ולבן שטהורין הן (לעיל יח:). **ואינה יודעת מה הפילה.** שאכלה החתיכה קודם שנראה לפניו (לעיל יט:). **לא אמרינן רוב חתיכות כו'.** דלא סגיא לה רוב חתיכות של ד' מיני דמיס (שם).

עין משפט נר מצוה

קו א מיי' פ"ה מהלכות איסורי ביאה הל' י:

א ב מיי' פ"ה מהלכות איסורי ביאה הל' יג טור י"ד סי' קפח וסי' קלד עי' בהשגות ומכ"מ ומכ"מ:

ב ג ד מיי' שם פ"ה הל' יד והל' טו ועי' בהשגות ומכ"מ שמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קפח סעיף ד:

ג ה ו מיי' שם פ"י הל' ח סמג שם טוש"ע שם סי' קלד סעיף ג:

ד ז מיי' שם פ"ה הל' יג:

ה ח מיי' פ"ז מהלכות איסורי ביאה הל' ד: